Language consultations: electronic database

http://www.valodaskonsultacijas.lv/en/questions/1006

Question

Vai vārds ***čau*** nebūtu rakstāms ar līdzskani *v* – *čav* – līdzīgi kā vārdi *nav, sev, tev*?

Answer

Vārds *čau* ir sarunvalodā lietojams aizgūts izsauksmes vārds, kas rakstāms ***čau***.

Tādos vārdos kā *nav* [nau], *sev* [seu], *tev* [teu] veidojas pozicionāls divskanis (šo procesu sauc par vokalizāciju) tādēļ, ka līdzskanis *v* nokļuvis vienā zilbē ar īsu iepriekšējo patskani.

Te jāņem vērā šo vārdu izcelsme, piemēram, vārds *nav* ir reducējums no vārda *nevaid*, pēcāk lietots formās *neva*, arī *nava*. Vārds *sev* radies no ģenitīva formas *sevis*, forma *tev* radusies pēc seniem vēsturiskiem pārveidojumiem (piemēram, senākos tekstos ir forma *tevim* u. tml.). (Sk. Karulis, K. *Latviešu etimoloģijas vārdnīca*. I sēj. Rīga : Avots, 1992, 620. lpp.; II sēj. Rīga : Avots, 1992, 175. lpp.) Tātad līdzskanis *v* mūsdienu formās šajos vārdos ir saglabājies no senākajām formām, un rakstībai rodams morfoloģisks pamats.

Vārds *čau* savukārt ir aizguvums, tā pamatā ir itāļu vārds *ciao*, ko lieto sveicienam neformālā saziņā. Itāļu valodā vārda beigās dzirdams *o* – ['tʃaːo]. Jau 20. gadsimta sākumā no itāļiem aizgūtais sveiciens izplatījies Ziemeļamerikā, Dienvidamerikā un citur, un mainījusies arī tā izruna, gala *o* kļūstot neskaidrākam, un šobrīd, piemēram, angļu valodā, šī vārda izruna tiek dota formā ['tʃaʊ]. (*Angļu-latviešu vārdnīca*. Sast. Kalniņa, Dz., Kičigins, E., Kvēle-Kvāle K. u. c. Rīga : Avots, 2007, 179. lpp.)

Latviešu valodā vārds *čau* ir sarunvalodā lietojams izsauksmes vārds, kurā skaidri dzirdams divskanis *au* līdzīgi kā dažos citos izsauksmes vārdos, piemēram, *vau, au, ņau* utt. Tā rakstībā lietot burtu *v* nav morfoloģiska pamata, un vārds rakstāms *čau*. Jāpiebilst, ka *čau* joprojām ir uzskatāms par sarunvalodas vārdu un lietojams neformālā saziņā – kā sasveicinoties, tā atvadoties.

Sources

Logina, S., Pēča, K., Pūtele, I., Zilgalve, E. Valodas konsultācijas. *Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi*. Populārzinātnisku rakstu krājums. Nr. 17. Atb. red. I. Druviete. Rīga : Latviešu valodas aģentūra, 2022, 261. lpp.

Karulis, K. *Latviešu etimoloģijas vārdnīca.* I sēj. Rīga : Avots, 1992,620. lpp.

Karulis, K. *Latviešu etimoloģijas vārdnīca.* II sēj. Rīga : Avots, 1992,175. lpp.

Angļu-latviešu vārdnīca. Sast. Dz. Kalniņa, E. Kičigins, K. Kvēle-Kvāle u. c. Rīga : Avots, 2007, 179. lpp.

Mūsdienu latviešu valodas vārdnīca: čau

© Latviešu valodas aģentūra, 2017